

"וְאֵתָהּ תִּדְבֹר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב" (תצוה כח-ג)

החוכמה אין מקומה בלב כי אם במוח, אל כל מקום דכתיב "חכמי לב" הביאור יראת ה' (העמק דבר) אמר שלמה בחוכמתו תן ללב לשמוע כלומר כל מה שילמד יכנס ישר אל ליבו ויחרט ביראת שמים ולא יכנס מאוזן אחת ויצא מהאוזן השניה (תמיד לב) איזהו חכם? הרואה את הנולד. זיכרון יום המוות צריך לעמוד לנגד עיניו של האדם באון תמידי כך מבאר הגר"א לאפיאן זצ"ל ומובאים דבריו בספר "לב אליהו" רק כך יוכל האדם להימנע מלסור לשאול מטה. סוף האדם למיתה וסוף בהמה לשחיטה. ובה צריך שיהיה הבדל בין האדם לבהמה, כי הבהמה כאשר מוליכים אותה לשחיטה אינה יודעת מאומה, ואינה מבינה את מה שעתיד להתרחש, היא רואה לפניו רק את ההווה, אך לצערנו יש רבים מבני האדם שבעינינו זה הם נדמים לבהמה ואף גרועים ממנה, כי הקב"ה נתן דיעה לאדם כדי שיכין את עצמו כאן בעוה"ז לקראת העוה"ב. אך, לצערנו, רבים מן העם אינם מבינים זאת, ולא מתבוננים וכבר נאמר: "מִבְּשָׂרֵי אֲחֻזָּה אֶלֹהִים" (איוב י"ט כו), ובגישה זו יהיה יותר קל לעבוד על המידות ולעשות חשבון נפש כי סוף מעשה במחשבה תחילה ועוד ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו... ועמי לא ידע ולא יתבונן.

ובכדי לא להיכשל חייב אדם לראות את הנולד, ובכך ימנע עצמו מלהיכנס לתוך העברות, שכן ראיית העתיד היא המפתח אשר על ידו יוכל להינצל מפני היצר הרע

בספר "פניני רבנו הגרי"ז מובא רעיון נשגב מאת מרן הגרי"ז, אשר יש בו בכדי להמחיש לנו את הדברים, מעשה באחד שנכשל באיזה עניין (הקשור בהנהגת ציבור) ובא לפני רבנו הגרי"ז זצוק"ל לשאול איך אפשר לתקן את המעוות? השיב לו הרב דבריסק זיע"א "מעשה שהיה בעיר אחת, שהיה שם בעל עגלה ותיק וזקן, שעמד על משמרתו זו שנים רבות, והנה הופיע בעיר הזו בעל עגלה חדש צעיר, והתחיל להשיג את גבולו של הזקן הנ"ל.

פגש בעל העגלה הזקן את הצעיר ואמר לו "הנה באת להשיג את גבולי שלא כדין, ועפ"י דין צריך אתה לעזוב את המקום הזה. אבל לפני משורת הדין מוכן אני להסכים שתישאר בתפקיד בעל עגלה בעירנו, אבל בתנאי אחד שתעמוד אצלי למבחן אם בקי אתה בהלכות עגלונות. אם תצליח במבחן אסכים שתישאר בעיר, ואם לא תצליח עליך לעזוב את המקום".

הסכימו ביניהם כנ"ל, והתחיל הבעל עגלה הזקן לבחון את הצעיר ושאל אותו "מה צריך בעל עגלה לעשות כשנוסע בדרך, והעגלה עמוסה בנושאים, והנה שקעה העגלה בבוץ, והסוסים אינם מצליחים בשום אופן למשוך את העגלה מן הבוץ? השיב העגלון הצעיר "מבקשים מהנוסעים שיורידו מהעגלות את המשאות כדי שימעט העומס שעל העגלה, ואז יוכלו הסוסים למשוך את העגלה..."

ושאל העגלון הזקן "ואיך יהיה אם גם אחרי העצה הזו עדיין שקועה העגלה חזק בבוץ ואין הסוסים יכולים להזיזה? השיב העגלון הצעיר "כי אז מבקשים מהנוסעים שירדו הם מהעגלה, כדי שתהיה הרבה יותר קלה..."

המשיך העגלון הזקן לשאול "ואם בכל זאת עדיין אין העגלה זזה ממקומה?

השיב הצעיר "כי אז מבקשים מהנוסעים שידחפו את העגלה מאחריה, ועי"ז יוכלו לחלץ את העגלה מן הבוץ..."

והמשיך העגלון הזקן לשאול "ואם בכל זאת עדיין אין העגלה זזה ממקומה?

השיב הצעיר "כי אז אינני יודע עצה לזה..."

אמר לו העגלון הזקן "אם נכשלת בבחינה! וכפי שהוסכם ביננו עליך לעזוב את העיר..."

אמר הצעיר "אכן אקיים את ההסכם ואעזוב את המקום כאשר הבטחתי, אבל אבקשך שתאמר לי מה היא באמת העצה במקרה הנ"ל?

השיב לו העגלון הזקן "יקירי, באמת במצב ביש כזה אין שום עצה איך לחלץ את העגלה מהבוץ העמוק ששקעה בו, אבל בעל עגלה מנוסה נוהר מלכתחילה שלא להכנס לכזה בוץ שאי אפשר להיחלץ ממנו!..." (אור דניאל)

לא לשכוח!

"תְּבוֹזֶה אֶת זֶכֶר עַמְלֶק מִתּוֹת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח: "דברים כה, יט"

ישראל לסגולתו

סגלה לכאב רגלים

מובא בספר "מדרש פנחס" לרבי פנחס מקוריץ זיע"א (דף ל"ח ע"א אות י"ג) שאם נופל האדם באמונתו בא לידי כאב רגלים, כי כמו שהרגלים מעמידין את הגוף כן האמונה מעמידה את האדם על עמדתו, והמתחזק באמונה מביא רפואה לרגליו.

וכן מצינו ביעקב אבינו כשהמלאך - שרו של עשו נאבק עמו, שם נאמר: "ותקע כף-ירך יעקב בהאבקו עמו" - נהיה יעקב צולע על רכו, וכמוכא בחז"ל שהיתה זו מלחמה בין הקדשה - יעקב ובין הסט"א - עשו, והנה קם בבקר ונתרפא מצליעתו - וכנאמר ויבא יעקב שלם, ודרשו חז"ל שנתרפא מצליעתו. וסמך לדבר מהנאמר (תקונים סו ע"א) "שקר אין לו רגלים", כלומר שקר - שהוא הפך האמונה שהיא אמת - אין לו רגלים, שכן הסמכין והרגליו דקשוט הם האמונה וכנאמר "שפת-אמת תכון לעד" (משלי יב, יט)

ויאמר באמונה ובטחון בה' שינרפאו ברגליו הפסוקים שנאמרו לגבי יעקב אבינו שנתרפא ברגליו:

וינתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא פי לא יכל לו ויגע בכף-ירכו ותקע כף-ירך יעקב בהאבקו עמו. ויאמר שלחני פי עלה השחר ויאמר לא אשלחך פי אם-ברכתני. ויאמר אליו מה-שמן ויאמר יעקב. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמן פי אם-ישראל פי-שרית עם-אלהים ועם-אנשים ותוכל. וישאל יעקב ויאמר הגידה-נא שמן ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אתו שם. ויקרא יעקב שם המקום פניאל פי-ראיתי אלהים פנים אל-פנים ותנצל נפשי. (בראשית לב, כד-לא). (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמת

כ. האמת הוא פודה מפל הצרות.

המשך - האם הכנסת אורחים זוחה לימוד תורה לרבים

ראינו שיש הבדל בין לימוד תורה שמלמד לרבים, לבין לימוד תורה שלומד לעצמו, שרק באופן שהולך ללימוד ביחידות, והזדמנו לו אורחים, יבטל מלימודו לכבוד האורחים. אבל תלמיד חכם היוצא למסור שיעור ברבים, והזדמנו לו אורחים, לא יבטל השיעור אף שאין מי שיטפל באורחים.

והנה אחר המחילה הרבה מהרב אהבת איתן, לא זכיתי להבין אמאי קאמר (למה נאמר) שלימוד תורה ביחידות אינה מצוה הטובה לבריות, והרי גם הלומד ביחידות מוריד שפע לעולם, ובזכותו העולם קיים וכמו שאמר רבי אלעזר בפסחים (סח:): אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתיי". ומשנה מפורשת היא בפרק קמא דאבות "על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", ואין לך חסד גדול מזה שלומד ומחזיק את העולם. וידוע המעשה בחכם אחד שלמד תורה בזמן שלא היה מי שלמד בעולם, ונגלו אליו בחלום ואמרו לו שבזכותו העולם לא נחרב.

ואם כן, גם הלומד תורה לבדו הוא בכלל גומל חסדים, ואף על פי כן קבעו חכמינו ז"ל שכאשר אין מי שיטפל באורחים, צריך הוא לבטל מלימודו ולדאוג להם, והוא הדין אם צריך למסור שיעור לרבים, והזדמנו לו אורחים ואין מי שיטפל בהם, יבטל השיעור. (הרב אברהם ישראל)

משהו לנשמה

טהרת הלב בהעלות את הנרות

בתקופתו של הגאון הנודע רבי יהודה אסאד זצ"ל, מגדולי גדוליה של הונגריה, חי בעירה סהרדלי יהודי פשוט אחד, שהיה שמש בית הכנסת. כל כך פשוט ותמים היה יהודי זה, עד שמדי יום בהעלותו ובהדליקו את נרות בית הכנסת, היה לובש את ה'גַרְטְל' שלו, אומר "לשם יחוד קודש בריך הוא ושכינתה, הריני מוכן ומזומן לקיים מצות 'כבדו את ה' באורים'", ומכון בהדלקת נרות זו בבית הכנסת ליד את כל היחודים שהיו בהדלקת הנרות – בבית המקדש. והיו הדברים יוצאים מפיו בכונה יתרה.

כך היה עושה מדי יום ביומו. והצבור – שהיה מאזין לו – יצא מכליו מהתפעלות למראה גודל תמימותו וטהרת לבו של שמש זה. פעם אחת, הזדמן הקצב על העירה לבית הכנסת בעת הדלקת הנרות של השמש, והמראה הזה הלהיב אותו במאוד מאוד, עד שהחל לקנא בשמש, ושאל אותו אם הוא מוכן למכור לו את זכות המצוה הגדולה הזו של הדלקת הנרות, ואף נקב בסכום כסף גדול שישלשל לידיו, אם יהיה מוכן לעשות את העסקה.

השמש, כמובן, סרב בכל תוקף להעביר את המצוה לקצב. אבל זה לא ויתר. מדי יום ביומו נדנד לשמש בית הכנסת, והתחנן לפניו לתת לו את המצוה.

כל כך גברו נדנדיו, עד שהחליט השמש לגשת לרבי יהודה אסאד ולהועץ בו. מששמע הגאון את הסיפור, יעץ לשמש להעביר לקצב את המצוה, ולדרוש ממנו זהוב אחד על כל יום. המדובר היה בסכום כסף גדול מאוד, 'אבל' – הוסיף רבי יהודה אסאד ואמר – 'אל תשתמש בכסף זה שיתן לך הקצב. הנח אותו בצד, למשמרת!'

למרות שההוראה הזו הייתה קשה מאוד בעבור השמש, שחבב את מצות ההדלקה ביותר, ציית לאב"ד העיר, ועשה כהוראתו. וכך, מדי יום ביומו, מגיש הקצב זהוב אחד לשמש בית הכנסת, וניגש להדליק את הנרות.

השמש מצדו, קיים גם את החלק השני של הוראת רבי יהודה, הניח את הכסף בקופה מסוימת ולא נגע בו. במשך השנים, התקבץ בקופה זו סכום כסף אדיר.

רק לחשוב באיזו דרגה של יהודים מדובר! מפחיד! איזו תמימות נוגעת ללב! איזו רדיפה אחר מצוות!

והנה, יום אחד, פוגש אחד מבני הקהילה את הקצב בבית הכנסת, והוא בוכה בקול גדול. כששאלו מה ארע, סיפר הקצב שאירס את בתו ואין לו כסף לממן את הנדוניה.

משהגיעו הדברים לאוזניו של רבי יהודה אסאד, קרא הגאון לשמש בית הכנסת, ואמר לו כדברים האלה: "עתה הגיע זמן להשתמש בכסף ולעשות בו מצוה גדולה. קח את כל הכסף ששילם לך הקצב במשך כל השנים, והנמצא באוצרך, ומסור אותו ל...קצב, כדי שיוכל להשיא את בתו בכבוד!'

השמש טהור הלב לא אמר מילה, ועשה כמצווה עליו. המדהים ביותר היה שכאשר ספרו את הזהובים בקופה, מעיד אני עלי שמים וארץ – אמר רבי יהודה אסאד – שהיה זה הסכום המדויק שהתחייב הקצב לנדוניה של בתו – בדיוק! לא זהוב אחד יותר, ולא זהוב אחד פחות!

מה עשה השמש ביסך הכל? הדליק נרות בכונה גדולה. ממעשה זה צמח לאחר מכן כל גלגל המצוות הענק, שהכל יצאו נשכרים ממנו. (עלינו לשבח).